

Lausunto Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostosta

Kunnanhallitus 28.10.2024 § 197
321/00.04.00/2024

Valmistelija: vs. talous- ja hallintojohtaja

Oikeusministeriö pyytää Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa koskevasta esityksestä lausuntoa 15.11.2024 mennessä.

Johdanto

Hallitusohjelman mukaan valtion tilaohjelmaa tehostetaan merkittävästi. Osana tuottavuus- ja tehostamistoimia kaikkia oikeusministeriön hallinnonalan virastoja on pyydetty arvioimaan keinoja mm. tilatehokkuuden parantamiseksi. Oikeusministeriö asetti Ulosottolaitokselle tulostavoitteeksi laatia suunnitelma toimipaikkaverkoston kehittämisestä. Ulosottolaitos on toimittanut oikeusministeriölle toimipaikkaverkon kehittämissuunnitelman, joka nyt lähetetään sellaisenaan lausunolle.

Valtionhallinnossa on meneillään Valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus 2030. Palvelu- ja toimitila-verkkouudistuksen tavoitteena on luoda yksi yhteinen valtionhallinnon ja Kelan asiakaspalveluverkko vuoteen 2030 mennessä ja tiivistää toimitilojen määrää joulukuussa 2021 hyväksytyyn valtion toimitilastrategian mukaisesti. Palveluiden lähtökohtana on kattavat sähköiset asiointipalvelut, joita käyntiasiointi täydentää. Käyntiasiointi turvataan tulevaisuudessakin, yhdenvertaisuutta turvaavalla ja tehokkaalla tavalla.

Ulosottolaitoksella on laaja 64 toimipisteen toimipaikkaverkosto. Nykyisin 98 % ulosottohakemuksista tulee vireille sähköisesti ja käyntiasiakkaiden määrä on hyvin vähäinen, keskimäärin 0-2 asiakasta päivässä suurimpia paikkakuntia lukuun ottamatta. Lisäksi Ulosottolaitoksen on toteutettava tulevinä vuosina tuottavuussäästöjä. Toimipaikkaverkoston kehittäminen on merkittävässä roolissa taloudellisten säästöjen toteutuksessa. Säästövelvoitteet pyritään kohdistamaan muualle kuin ulosoton henkilöstöresursseihin, ja näin turvaamaan asiakkaille tarjottavan palvelun laatu. Ulosottolaitoksen palveluita tullaan edelleen kehittämään toimipaikkaverkoston muutoksen edellyttämällä tavalla.

Ulosottolaitoksen toimipaikkasuunnitelmassa on otettu huomioon, että valtion yhteiset toimitilat tulevat myös täydentämään ulosoton palveluverkostoa sieltä saatavilla etäpalveluyhteyksillä, joilla kansalainen saa yhteyden ulosottoviranomaiseen.

Tausta

Ulosottolaitoksen esitys

Ulosottolaitoksen oikeusministeriölle 28.6.2024 toimittamassa esityksessä Ulosottolaitoksella olisi jatkossa 27 toimipaikkaa: Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi, Kokkola, Kouvola, Kuopio, Kuusamo, Lahti, Lappeenranta, Maarianhamina, Mikkeli, Oulu, Pori, Raasepori, Rovaniemi, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Ylivieska, Vaasa ja Vantaa.

Lakkautettavaksi esitetään 37 toimipaikkaa: Forssa, Haapajärvi, Huittinen, Iisalmi, Ikaalinen, Inari, Jämsä, Järvenpää, Kangasala, Kankaanpää,

Kauhajoki, Kemijärvi, Kristiinankaupunki, Kotka, Kuhmo, Lohja, Loimaa, Muonio, Mänttä-Vilppula, Nokia, Nurmes, Parainen, Pello, Pieksämäki, Pietarsaari, Porvoo, Pudasjärvi, Raahe, Rauma, Riihimäki, Salo, Sodankylä, Suomussalmi, Uusikaupunki, Valkeakoski, Varkaus ja Äänekoski.

Tavoitteet

Oikeusministeriön lausuntopyyntö

Oikeusministeriö pyytää Ulosottolaitoksen esityksestä lausuntoja. Ministeriössä Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkoston mahdollista kehittämistä arvioidaan vasta, kun nyt käynnistettävällä lausuntokierroksella saatava lausuntopalautte on käytettävissä. Arvioinnin pohjaksi lausunnoissa pyydetään esittämään perusteltuja näkemyksiä erityisesti Ulosottolaitoksen esityksen vaikutuksista kansalaisten asiointiin ja palveluihin ulosotossa sekä esityksessä alustavasti esitettyihin säästö- ja kustannusarvioihin.

Asian jatkovalmistelu lausuntokierroksen jälkeen

Lausuntokierroksen jälkeen oikeusministeriössä arvioidaan asiaa saadun lausuntopalautteen pohjalta ja oikeusministeri tekee päätökset asian mahdollisesta jatkovalmistelusta.

Päätösesitys

Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus päättää, että Sonkajärven kunta antaa Oikeusministeriölle seuraavan lausunnon:

Valtion toimitilastrategian tavoitteena on luoda yksi valtionhallinnon ja Kelan asiakaspalveluverkko vuoteen 2030 mennessä. Käyntiasiointi kootaan vaiheittain toimijoiden yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin, joista yksi perustetaan lisälmeen. Ulosottolaitoksen lisälmen toimipisteen toimitilakustannukset, lähes 200 000 euroa vuodessa, ovat toimipisteen kävijä- ja henkilöstömäärään nähden korkeammat kuin monella muulla lakkauttavalla toimipisteellä. Toimipisteen lakkauttamisen sijaan ensisijainen toimitilasäästöjen tavoittelemistapa tulisi olla edullisempien toimitilojen löytäminen. Selvityksestä ei käy ilmi, millaisia toimitilakustannusten arvioitaisiin olevan, jos tilankäyttöä tehostettaisiin ja Ulosottolaitoksen lisälmen toimipisteen toiminnot siirtyisivät perustettavan asiakaspalvelupisteen yhteyteen vuonna 2030. Mikäli asiakaspalvelupiste on tarkoitus perustaa Virrankatu 2 virastokiinteistöön, Ulosottolaitoksen lisälmen toimipisteen lakkauttamisella ei saavuteta nettosäästöjä valtion tilakustannuksissa, ellei tyhjilleen jääville tiloille löydetä korvaavaa käyttöä tai tiloista luovuta kokonaisuudessaan. Kustannusten siirtämisen valtion kustannuspaikalta toiselle laskeminen saavutettavaksi säästökseen on uudistuksen säästöjen paisuttelua.

Toimitilastrategian mukaiset yhteiset asiakaspalvelupisteet sijaitsevat kansalaiselle korkeintaan tunnin ajomatkan päässä. Lisälmen keskusta on ympäryskunnista pääosin saavutettavissa selvityksessä Ulosottolaitoksen toimipisteille asetetun puolentoista tunnin matka-ajan sisällä. Ulosottopalveluiden asiakkailta ei useinkaan ole mahdollisuutta yksityisautoiluun vaan asiakkaat ovat julkisen liikenteen varassa, mikä tulee ottaa huomioon matka-aikoja laskettaessa. Lisälmen toimipisteen lakkauttamisen jälkeen lähimmät Ulosottolaitoksen toimipisteet ovat Kuopiossa ja Kajaanissa eli yli puolentoista tunnin matka-ajan päässä. Vaikka yhteiseltä asiakaspalvelupisteeltä olisi mahdollisuus ottaa etäyhteys Ulosottolaitoksen asiakaspalvelijaan, kyseessä ei voi väittää olevan muun

kuin palvelutason laskun. Iisalmen toimipisteelle tilastoidut 100 vuosittaista asiakaskäyntiä edustavat sitä vaikeassa elämäntilanteessa olevaa, syrjäytyneintä kansanosaa, joiden edustajien asiointin mahdollistamisen ja viranomaistoimintaan kohdistuvan luottamuksen muodostumisen näkökulmasta henkilökohtainen, kasvokkainen vuorovaikutus on tärkeää.

Ulosottolaitoksen palveluverkon karsimista perustellaan muun muassa työturvallisuudella. Lausuttavana olevan esityksen mukaan toiminnan järjestäminen häiriöttä edellyttää vähintään kolmen tai neljän virkatoimituksia tekevän ulosottomiehen vahvuutta. Selvityksen mukaan Iisalmen toimipisteessä työskentelee tällä hetkellä viisi henkilöä. Henkilöstön määrä on riittävä niin toimipisteen ulkopuolella tehtävien virkatoimitusten kuin asiakaspalvelutyön työturvallisuuden takaamiseen ympäri vuoden. Yhteispalvelupisteen perustaminen yhteydessä toimipisteen henkilöstövahvuus vain kasvaa. Työturvallisuuteen vaikuttaa myös poliisilaitoksen toiminta samoissa tiloissa.

Kuten selvityksessä on todettu, toimipisteiden karsimisella on väistämättä vaikutuksia Ulosottolaitoksen henkilöstön työhyvinvointiin ja työmatkoihin. Muutos pakottaa nykyiset työntekijät valitsemaan etätyöskentelyn ja pitkien ajomatkojen ja asumispaikkakunnan välillä, työpäivän yhteisöllisyyden ja perhe-elämän sitoutumusten välillä. Henkilöstön pakottaminen muutokseen sopeutumiseen näyttäytyy turhalta sitä taustaa vasten, että valtion Virrantie 2 virastokiinteistössä olisi toimipisteen toiminnan jatkamiseen tarvittavat tilat tarjolla. Valtion tulisi ottaa uudistusta tehdessä huomioon päätöksen myös aluetaloudelliset seikat. Ulosottolaitoksen toimitilaverkon karsiminen on osa kehityskulkua, jossa valtio keskittää asiantuntijatyöpaikkoja maakuntakeskuksiin seudullisten keskusten elinvoiman kustannuksella.

Päätös

Kunnanhallitus:

Kunnanhallitus yksimielisesti hyväksyi päätösesityksen.
